

Viure a l'infern i voler sortir-ne

Siegfried Lenz

Lliçó d'alemany

SIGFRIED LENZ

Traducció de Joan Ferrarons
Club Editor
Barcelona, 2016
493 pàgines

Siegfried Lenz, com molts escriptors de la seua generació, furga en l'hecatombe moral i física de l'Alemanya de guerra i postguerra. Si Günter Grass ordeix un Oskar Mutzerath, en *El timbal de llautana*, que decideix no créixer per posar en solfa el món dels grans, *Lliçó d'alemany* segueix el deixant de *Les tribulacions del jove Törless*, de Robert Musil, perquè, sense arribar a ser una tragèdia escolar, situa un jove en un centre, ací un reformatori, que simbolitza l'autoritat: "No et cal saber re més que el que se't diu, amb això ja en tens prou (...) Els homes de profit s'han de resignar", dirà el pare al protagonista.

Lacció de *Lliçó d'alemany* es desenvolupa el 1954, quan Siggí Jepsen, tancat en un correccional de menors, és castigat per haver lliurat en blanc una redacció sobre "les alegries del deure". L'obligen a escriure-la. La coacció es converteix en acte de llibertat, en una fuga imaginativa en un lloc d'on no pot escapar-se, emblema del càstig i de la remissió, però que també és un refugi. El narrador reula fins al 1943, quan el seu pare, policia local, rep l'ordre de Berlín de prohibir pintar a Max Ludwig Nansen –basat en la figura de l'expressionista Emil Nolde–, ja que és considerat un artista degenerat. El pare esdevindrà un vigilant implacable i obliga el fill a ser-ne còmplice. Siggí l'obeirà, és el seu deure; ara bé, sent empatia pel l'artista, pel fet que encarna la llibertat, tot i l'anterior lligam al règim, i perquè la seua obra és obertura cap a la imaginació.

Al principi del seu espionatge, el policia s'excusa, com van fer una gran part dels implicats en el nazisme, dient que ell tan sols complia ordres. Una vegada acabada la guerra, continua amb la seua missió, cada volta més obsessiva, i destrueix les pintures que localitza. A causa de la deriva terrible del pare, el fill decideix amagar-les, fins a l'extrem d'acabar sent considerat un lladre.

És un encert que Lenz no situe la tra-

ma al centre del foc, ja que vol subratllar els ressorts profunds d'una mentalitat de ferro que el nazisme perfeccionà i que perdurà malgrat la derrota. En aquest clima, el deure, la culpa i la responsabilitat travessen i sostenen la història.

La novel·la és un capbussament en les identitats de l'individu en un temps tautat per la tragèdia; el narrador exhuma les culpes i les pors, les pèrdues i les descobertes. I ofereix una exploració abradora de l'art: els brams dels colors i les pinzellades enfurides basteixen una transfiguració colpidora de la realitat.

Un dels puntals de l'obra és la veu del narrador, capficat a traure el màxim rèdit a la repesca del passat, mostra els esforços per dominar els fets, d'avançar-los, de triar-los, de recrear-s'hi. Veiem com la memòria i la realitat es confonen, s'integren. Precís i cru, el Siggí trau petroli dels gestos més minúsculs i de les paraules que semblen intrascendents. En la prosa musculada de Lenz, de gran angular i fascinada pel detall i les imatges potents, corre l'ombra dels grans narradors alemanys. Això sí, repintada i trastocada amb llambregades més convulses, diversitat de registres i amplitud de recursos.

La construcció dels personatges és imponent, sobretot el triangle del pare, fill i pintor. Encara que puguen generar ois morals o polítics, mai no cau en una figuració maniquea. Poden ser d'una peça o no, obsedits per principis que els semblen inalterables, tanmateix són personatges ben configurats, amb replecs, tensions i càrregues que els passen factura.

Lliçó d'alemany és una novel·la complexa, fecunda en sentits i d'una gran força literària que ens transporta a uns moments, però que els supera perquè ens parla de la tensió entre imposició i llibertat, entre individu i societat, entre realitat i imaginació, imaginació imprescindible a l'hora de comprendre les circumstàncies, transcendir-les i superar-les.